

A magyar-lengyel kapcsolatok 45 éve Isaszegen

A kezdetek négy és fél évtizedre nyúlnak vissza, amikor 1972. szeptember 24-én, a Szathmáry Zoltán (1901-1989) múzeum-alapító, isaszegi helytörténész által szervezett Magyar-Lengyel Történelmi Napok rendezvénysorozat első napján két emléktáblát avattunk fel Isaszegen. Az egyiket a Község-háza falán, a másikat a református templom homlokzatán. A táblák Józef Wysocki tábornoknak és az isaszegi csatában is részt vett Lengyel Légiónak állítanak örök emléket, hasonlóképpen, mint később Marian Trojan, hazánkban élt lengyel grafikusművész, aki a Falumúzeumban rendezett kiállításának egyik linómetszetén együtt ábrázolja az isaszegi Szent Márton templomot és Józef Wysocki tábornokot, a légionisták parancsnokát.

Az emléktáblák Domszky Pál – akinek állandó emlékkiállítása van a falumúzeumban – közreműködésével kerültek Isaszegre, a lengyel kormány ajándékaként. Az isaszegi erdőben, a Katona-pallagon pedig felavattuk az ismeretlen lengyel kapitány síremlékét, amelyet dr. György Attila teológiai tanár, az isaszegi római katolikus gyülekezet plébánosa ajándékozott a településnek. Ekkor járt Isaszegen Tadeusz Hanuszek lengyel nagykövet, és más lengyel diplomaták is, akik különösen nagyra

becsülték Szathmáry Zoltán munkáját, Domszky Pál közreműködését. A Lengyel Kultúra külön kiadványt jelentetett meg „A Lengyel légión a magyarországi hadjáratban” címmel, amelynek fehér borítóján piros betűs volt a felirat – így jelent meg a fehér-piros lengyel nemzeti szín Isaszegen. Zenon Tarnowski, a lengyel nagykövetség akkori sajtó attaséja ugyancsak ekkor írt a településről, mint a lengyel-magyar barátság jelképéről a Lengyelország című folyóiratban. Az Isaszegi Múzeumbarátok Köre innen számítja a magyar-lengyel kapcsolatok kezdetét Isaszegen.

Magyarországon az 1970-es években, sőt még később is - az akkori hatalmi viszonyok között - többnyire félelemmel és óvatossággal kezelték a lengyelek iránt megnyilvánuló nyílt rokonszenvet. Ezekben az években, évtizedekben ugyanis a lengyelek iránti szimpátia összefonódott a független és demokratikus magyar nemzeti törekvések gondolatával. Ezt akkor mi magunk is éreztük. Nem féltünk, de megtapasztaltuk a hatalom részéről megnyilvánuló óvatosságot bizalmatlanságot. De ettől csak szebbé és érdekesebbé is vált működésünk.

1975-ben Szathmáry Zoltán kezdeményezésére - a Bem József Lengyel Kulturális Egyesülettel közösen - javaslatot dolgoztunk - helytörténeti emlékek ápolásában, a magyar-lengyel kapcsolatok fejlesztésében.

Szmolicza József, a Falumúzeum gyűjteménykezelője, a Múzeumbarátok Körének titkára Szathmáry Zoltán halála után lelkes résztvevője, népszerűsítője isaszegi helytörténetének és az isaszegi magyar-lengyel emlékeknek, sőt, esetenként magyar-lengyel irodalmi rendezvényeknek is. Isaszegen az 1970–1980-as években Magyar-Lengyel Baráti Klub működött a Falumúzeumban. Az Isaszegi Múzeumbarátok Köre a lap megszűnéséig előfizetője volt a Lengyelország című varsói

Magyarok és lengyelek a Szent Márton templom előtt

Emlékünnepség a Falumúzeumban

folyóiratnak, melynek magyar betétjét Engelmayer Ákos, a rendszerváltás utáni első nagykövetünk szerkesztette, aki a későbbiekben maga is több ízben szerepelt isaszegi rendezvényeken. A Wysocki Légió megalakulásának gondolata is isaszegi eredetű: Dr. Konrad Sutarski és Máté Endre itt határozták el a Wysocki Légió Hagyományőrző Egyesület megalapítását.

Az 1970-es években gyümölcsöző együttműködés alakult ki a Magyarországi Bem József Lengyel Kulturális Egyesülettel, a közösen szervezett programokban olyan jeles polonisták is részt vettek, mint Kiss Gy. Csaba, Kapronczay Károly vagy Kovács István, s olyan történészek, mint Maciej Koźmiński, a rendszerváltás utáni első lengyel nagykövet Magyarországon. A Bem Egyesülettel közösen szervezett eseményeink egyike volt, hogy Bem József tábornokra, az erdélyi hadsereg parancsnokára és segédtsíztjére, Petőfi Sándorra emlékezve 1977. október 9-én - az Isaszegi Erdészeti közreműködésével - az Isaszegi Múzeumbarátok Körének tagjai koltói eredetű somfákat ültettek az Ismeretlen lengyel kapitány síremléke és a Honvéd-sírok közötti területen, az erdei út mellett. Mint ismeretes, Petőfi Koltón írta „Szeptember végén” című híres költeményét.

Isaszeg a 2007-ben mindkét ország parlamentje által elfogadott határozatot követően, évente megemlékezik a Magyar-Lengyel Barátság Napjáról, s április 6-án, az isaszegi csata ünnepe előtt pedig minden évben magyar-lengyel baráti találkozót szervezünk és megkoszorúzzuk a lengyel emlékhelyeket.

Az isaszegi Klapka György Általános Iskola igazgatójának, tanárainak és tanulóinak közreműködésével, rendszeresen rendezünk a Falumúzeumban, illetve a Szent Márton templomban lengyel délutánokat, amelyek tematikáját közös történelmünk jeles eseményei vagy személyiségeinek életútja képezi. Ugyancsak számos könyvbemutató, kiállítás és tárlat megszervezésével büszkélkedhetünk. A Múzeumbarátok Körének munkájáról, az isaszegi lengyel eseményekről gyakran olvas-

hatunk a Bem Egyesület negyedévenként megjelenő színes lapjában, a Głos Polonii-ban.

Sokan segítettek és támogatták az isaszegi magyar-lengyel kapcsolatok kutatása, ápolása és fejlesztése érdekében végzett munkánkat. Legalább érintőlegesen méltó megemlékeznünk róluk:

Janusz Wiczorek miniszter, a lengyel minisztertanács hivatalának vezetője, a Harc és Vértanúság Emlékhelyeit Gondozó Tanács (ROPWiM) titkára is volt. A Lengyel Kormány nevében tőle kaptuk a polgármesteri hivatal falán és a református templom homlokzatán látható emléktáblákat. Kedvezően fogadta és támogatta a Wysocki-szobor múzeumkerti felállításával kapcsolatos - a Bem Egyesülettel közös - javaslatunkat is.

Tadeusz Hanuszek, a Lengyel Népköztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, volt auschwitz-i fogoly. Jerzy Zieliński, egykori lengyel menekült, balatonboglári diák, később a Lengyel Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete lett Budapesten. Eugeniusz Wyliczłwańczyk ezredes, katonai és légügyi attasé, aki a II. világháború alatt a lengyel hadsereg katonája és a Virtuosi Militari Erdemrend kitüntetettje volt. Dr. Stanisław Andrzej Sochacki, a Lengyel Kulturális és Tájékoztatási Központ igazgatója. Barbara Wiechno 1972-ben Sochacki igazgató helyettese volt. Később kulturális tanácsos, majd a Lengyel Kulturális Intézet igazgatója lett. Zenon Tarnowski, sajtó-attasé, később budapesti lengyel konzul, az „Isaszeg a magyar-lengyel barátság jelképe” című cikk szerzője, Isaszeg nagy barátja és népszerűsítője. Domszky Pál, a magyar-lengyel kapcsolatok kutatója és ápolója (emléktáblája a Falumúzeum homlokzatán látható). Pabiniak Henryk mérnök, lengyel katonai menekült volt a II. világháború idején, később a Bem Egyesület elnöke. Kochanowski Jerzy, a Bem Egyesület Történelmi Emlékbizottságának vezetője. Héjj Aldona, a Bem Egyesület vezetőségi tagja, majd elnöke. Dr. Süpek Zoltán, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem

adjunktusa, a Gödöllői Járási Hivatal volt elnöke és Bodrogi András, az isaszegi nagyközségi tanács elnöke. Dr. Tóthné Pacs Vera, Isaszeg nyugalmazott polgármestere, a lengyel ügyek segítője és támogatója. Proksza Pálné tanárnő, köztisztviselő álló isaszegi pedagógus, később a Múzeumbarátok Körének elnöke, a lengyel ügyek segítője és támogatója.

Jeles támogatója volt az isaszegi kezdeményezéseknek Grzegorz Łubczyk nagykövet úr és Joanna Stempińska nagykövet asszony. Hasonlóképpen Andrzej Wesołowski, a Bem Egyesület egykori elnöke, Magdalena Dąbrowska asszony, isaszegi lakos, az egyesület vezetőségi tagja, valamint Jerzy Kochanowski, a Głos Polonii alapítója. Elismerés illeti

Lengyel barátom üdvözlése

Krakkóból jött el, kedves volt és vidám,
Elbeszélgetni öröm volt vele,
Bem apó szabad, boldog gyermeke
Nyitotta ajtóm váratlan reám.

Testvér volt mindig a lengyel s a magyar.
Egy volt a sorsunk, védtük a jogot,
A szabadságnak lángja lobogott
Lelkünkben, hogyha kívánta a haza.

Milyen szép lesz, ha egymásra talál
Minden nemzet egy boldog ég alatt.
S nem háborúba mennek a hadak.

A gondolatom járja szíved át,
Amikor forrón kezet fogsz velem,
Kedves vendégünk, drága jó barát.

Juhari István
(Isaszeg, 1916 – Budapest, 1978)

Molnárné Ruck Judit asszonyt, a Klapka György Általános és Alapfokú Művészeti Iskola igazgatóját, Szatmáry Zoltánt, a Múzeumbaráti Kör tiszteletbeli elnökét, Verseczki Erzsébet

A Magyarországi Bem József Lengyel Kulturális Egyesület és az Isaszegi Múzeumbarátok Köre 2017. szeptember 8-9-én – a Falumúzeum alapítása 50. évfordulójának jegyében - közös rendezvényen emlékezik meg az isaszegi magyar-lengyel kapcsolatok kezdetének 45. évfordulójáról „Isaszeg a magyar-lengyel barátság örök jelképe” címmel. Az ünnepség során megkoszorúzzuk az isaszegi lengyel emlékhelyeket, a temetőben az alapító Szatmáry Zoltán és az isaszegi lengyelbarátok sírjait. „A Wysocki légió 20 éve képekben” címmel kiállítás is nyílik a Falumúzeumban. Az isaszegi Szent Márton templomban konferenciát rendezünk a magyar-lengyel kapcsolatokról, amelyen előadást tart Jerzy Snopek professzor, a Lengyel Köztársaság budapesti nagykövete, Tircsi Richárd, az EMMI főosztályvezetője, Kovács István történész, nyugalmazott diplomata, Dürr Sándor, az Isaszegi Múzeumbarátok Körének vezetőségi tagja, valamint Máté Endre, a Wysocki Légió Hagyományörző Egyesület elnöke. Végül Szilasi Alex zongoraművész ünnepi hangversenyt ad Fryderyk Chopin és Liszt Ferenc műveiből. Rendezvényünket az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Lengyel Nagykövetség és Isaszeg Város Önkormányzata támogatja.

Dürr Sándor volt varsói és krakkói konzul előadást tart a Falumúzeumban

Szalai Attila varsói magyar diplomata a Szent Kinga emlékünnepeken a Szent Márton templomban

Emlékezés Szent László királyra

asszonyt, az Együttműködés Isaszegért Egyesület elnökét, Hajdú Józsefet, a Mezőgazdasági Múzeum egykori munkatársát és Balázs Istvánt, a Múzeumbarátok Körének elkötelezett segítőjét. Köszönettel tartozunk az isaszegi Klapka György Általános Iskola tanárainak és tanulóinak, a római katolikus egyházközség Szent Márton énekkarának, az Isaszegi Református Gyülekezet vezetőinek és tagjainak, akik rendezvényeink megvalósításában nyújtottak színvonalas segítségét.

Hálával és köszönettel tartozunk az egyházak képviselőinek. Köztük volt és van Szikszai János és Bajusz Árpád református lelkész, Dr. György Attila, a római katolikus

hittudományi főiskola tanára, volt isaszegi plébános, valamint Márton Mihály római katolikus lelkész, isaszegi káplán, Dr. Kemény János római katolikus presbiter, és Gulyka József címzetes prépost, kerületi esperes, isaszegi plébános, a lengyel rendezvények fővédnöke.

Az Isaszegi Múzeumbarátok Köre több rangos elismerésben részesült. Így például 2007-ben a település hagyományainak életben tartásáért Kós Károly Díjat kapott, 2008-ban a Bem Egyesület fennállásának 50. évfordulója alkalmából Emlékéremmel tüntették ki, 2014-ben pedig az Országos Lengyel Önkormányzat a lengyel kultúra terjesztéséért, a közös történelmi emlékek ápolásáért a „Magyarországi Lengyelekért” díjat adományozta számára.

Dr. Dürr Sándor
Múzeumbarátok Köre, Isaszeg